

To Lærere i V. Flakkebjerg Herred.

Ved
N. Nielsen.

Lærer C. M. V. Jahn i Tingjellinge.

Carl Mathias Valdemar Jahn blev født 16. Juni 1815 i Kiel, hvor Faderen, Ferdinand Heinrich Jahn, en Apothekersøn fra Neumünster, var Premierløjtnant i lauenborgske Jægerkorps. Denne højt begavede Mand, der har gjort sig fortjent af dansk Krigshistorie og var yndet af Frederik den Sjette, blev 1823 forflyttet til København, væsentlig for Arkivstudiernes Skyld, og her blev den lille Valdemar sat i Skole. Meningen var, at han skulde studere; men da Faderen døde 1828 (han var paa Dødsdagen bleven udnævnt til Kaptajn), og Kongen personlig tog sig af Enken og Børnene, maatte Planen nødvendigvis blive en anden. Faderen havde været Officer, følgelig skulde Sønnen ogsaa være det, saa meget mere, som Soldatervæsenet i gamle Frederiks Øjne var det interessanteste af alle Væsener; med andre Ord: Valdemar kom paa Landkadetakademiet, en sand Torturanstalt, hvor han tilbragte fire

Aar. Endnu som gammel Mand kunde han vanskelig mindes dette Livsafsnit uden Bitterhed.

Jahn blev dog ikke Officer, idet Kongen omsider tog Hensyn til, at Lysten aldeles manglede. Og glemmes skal det heller ikke, at Majestæten ydermere gav 200 Rigsdaler paa Haanden, en Art Hjælpefond til det unge Menneskes fremtidige Uddannelse og Virksomhed.

Et Par yngre Brødre gik Kuren igennem og vandt Epauletterne. Den ene faldt i Træfningen ved Ullestrup, den anden blev saaret i Slaget ved Isted og døde nogle Aar efter.

Man dømme om den unge Jahns — ganske vist paatvungne — første Forsøg, hvad man vil; ret langt fra en Fiasko endte det i hvert Fald ikke. Og det næste skulde faa et lignende Udfald.

Han begyndte at læse til Dyrlæge; men da en medfødt Uvilje mod at skære i alt levende uheldigvis ikke lod sig overvinde, er det givet, at han hurtig maatte blive færdig som Veterinær. Et Hang til Skuespilkunsten havde tidlig faaet sin Bekomst. Nu faldt han over Juraen og fik Plads hos Birkedommer Lautrup i Vesteregede, hvor han samtidig skulde læse med Børnene. Hans Viden var ret omfattende, naar Mathematik undtages, og navnlig var han godt hjemme i Sprog. Tysk og Fransk talte og skrev han aldeles flydende.

Under Jahns Ophold i Vesteregede fik Birkedommeren Besøg af en Broder, den senere Biskop Lautrup. Han hørte paa Undervisningen, og da han lagde Mærke til, at den unge Mand havde rige pædagogiske Evner, opmuntrede han til at fortsætte

med Lærergerningen som Maal, et Raad, Jahn ikke tog i Betænkning at følge.

Efter at han i 1838 var bleven privat dimitteret fra Jonstrup (forøvrigt med en højst elendig Karakter) og en kort Tid havde været Hjælpelærer i Vejlø ved Næstved, blev Jahn Huslærer og Sekretær hos Provst Brasen i Karrebæk, der i 1841 gav ham Valget mellem Lærerebbederne i Flakkebjerg og Tingjellinge. Han valgte det sidste, dengang et Sultekald, hvor han kom til at virke i 41 Aar.

Ved given Lejlighed kunde han have faaet Førstelærerembedet i Skelskør, idet hans Velynder, Provst Brasen, nu sad som Sognepræst i Byen; men det at se paa egen Fordel var ikke Jahns stærke Side. I et høfligt Afslag betonedes, at han var groet fast i Tingjellinge og ikke ønskede Forandring.

Flakkebjerg Herreder var, pædagogisk set, en rig Egn i Begyndelsen af Fyrreerne. Den bekendte *Rasmus Sørensen* sad endnu i Venslev, men havde givet sig Politiken i Vold, det mangel Lærer siden skulde gøre ham efter. Paa Holsteinsminde virkede *Anders Stephansen*, i Flakkebjerg *C. C. Møller*, og 1844 kom *Adolf Jacobsen* til Hyllested. En Begavelse i helt anden Retning, Forfatteren *Erik Bøgh*, talte ogsaa med. Denne unge Satiriker havde ved Skæbnens Ironi taget Lærereksamen, og at han — til liden Glæde for Præsten i Krummerup — en kort Tid var ansat i Fuglebjerg, er en bekendt Sag.

Men Jahn kom ikke til kort ved Siden af alle disse Berømtheder. Havde han svajet i Ungdomsaarene, blev hans Stade des fastere nu, han var kommen paa rette Hylde. Med sjælden Iver og Dygtighed røgtede han Gerningen i Tingjellinge, og endnu er

der paa Egnen adskillige gamle Elever, som med Glæde og Taknemmelighed mindes, hvad han har været for dem. Da han var 37 Aar, blev Skolen videret af gamle Biskop Mynster, som efter at have hørt og set, hvad den unge Mand kunde præstere, øjeblikkelig stillede Dannebrogskorset i Udsigt.

Paa en Tid, da Ordener havde noget at sige, i hvert Fald mere end nu, var Tilbudet en virkelig Ære; men Jahn var klog nok til at se bort fra det, der glimrede. Kaldet trængte haardt til en ny Skolebygning, og den fik han efter Ansøgning i Stedet.

Siden ytrede Provst Brasen: „De skulde have taget Korset, Jahn! En ny Skole skulde jeg nok have skaffet Dem alligevel.“

Da Jahn havde et fint Øre for Musik og dertil en fortrinlig Sangstemme, maatte han nødvendigvis blive en god Kirkesanger. — I Barndomshjemmet havde han lært enkelte af Guldalderens Digttere personlig at kende. Han var fortrolig med deres Skrifter, ja med Skønlitteraturens Mesterværker i det hele, og kunde selv skrive ypperlige Fortællinger. Patriot til Fingerspidserne laa Fædrelandets Forsvar ham alvorligt paa Sinde, ogsaa Skyttesagen, hvilken sidste han i Egenskab af Forstander for den stedlige Kreds bragte ikke faa personlige Ofre, saa længe Kræfterne strakte til.

Jahn var gift med *Marie Adolfine Brem*, en Datter af Skovrider Brem paa Gisselfeld. Hun var paa mødrene Side beslægtet med Digteren Christian Richardt og blev Moder til tre Børn: en Søn, *Christian Jahn*, der lærte Landvæsenet, men døde tidlig, samt Døtrene *Marie* († 1912) og *Sophie Jahn*, som endnu lever. Førstnævnte var gift med den, som skriver

disse Linier, og en Søn i dette Ægteskab, Forfatteren *R. Jahn Nielsen*, var trods sin Ungdom godt paa Veje til at erobre et Navn, da Døden pludselig rev ham bort (1910).

I sine sidste Aar var Jahn meget leversvag og maatte en Tid lang holde Hjælpelærer. Efter at have faaet Afsked med Pension (1882) tog han Bolig ved Lillerød Station i Nordsjælland, men døde under et Besøg hos Datteren i det nærliggende Hammersholt 14. Februar 1887. Han og Hustru († 1879) ligge begravede paa Tingjellinge Kirkegaard.

Lærer A. Jacobsen i Hyllested.

Om denne Mand kunde der skrives en hel Bog, en lønnende Opgave, som Efterverdenen forhaabentlig ikke vil skyde fra sig.

Som Bidrag til en Karakteristik kunne efterfølgende Pennestrøg betragtes. At de langtfra yde det, jeg kunde ønske, er beklageligt. Noget andet er, at Indholdet hviler paa et grundigt Kendskab til den, de omhandle.

Adolf Jacobsens Liv blev langt; men om hans Livsførelse er kun faa Ord at sige.

Han blev født i Fuglsbølle paa Langeland 31. Januar 1823, tog Eksamen (med Udmærkelse) fra Skaarup 1843 og kom Aaret efter til Hyllested, hvor han virkede som Lærer og Kirkesanger 50 Aar. Ved Afskeden (1894) fik han Titel af Kammerraad og døde 1. September 1914.

I sit barnløse Ægteskab med *Frederikke Rasbech* opdrog han nogle Brodersønner og en Del andre unge Mennesker. Det var ikke altid første Klasses

Pensionærer, der blev ham betroet, ja maaske endog netop saadanne, som havde stræng Tugt nødvendig; men at der blev lagt en solid Grundvold hos de unge, og at alle, der stod til at redde, have haft udmærket Gavn af Opholdet i Hyllested Skole, er uomtvisteligt.

En af Brodersønnerne, A. Jacobsen, mangeaarig Boghandler i Viborg, blev siden Justitsraad og ansat i Hedeselskabets Tjeneste. En anden, Joh. Jacobsen, var Litograf i København.

Lærer Jacobsen var en Mand af Middelhøjde og kraftig Legemsbygning, med sund Ansigtifarve, stærkt Haar og Rundskæg. I Oldingealderen blev Haaret graat, næsten hvidt, men paa Fylden var intet at ud-sætte. Kroppen derimod svandt noget ind og var ikke saa rank som i Manddomsaarene.

Endvidere bemærkes, at Jacobsen havde en skarp Forstand, hvortil en Jernhukommelse sluttede sig, og at han aldrig aflagde den brede, langelandske Dialekt (med en stærk Snurren paa R), som forøvrigt klædte godt og fremhævede Originaliteten.

* *
 *

Da jeg i Slutningen af 1875 som ganske ungt Menneske kom til Tingjellinge, Nabosognet til Hyllested, havde jeg læst en Del af, hvad Jacobsen havde skrevet i „Folkelæsning“, „Landbotidende“ og andens- steds, lødige Ting, der havde vakt min Interesse for Forfatteren. Men da jeg bad min tilkommende Svigerfader, Lærer Jahn, om at præsentere mig i Hyllested Skole, svarede han til min Forundring: „Det skal jeg saa gerne gøre, men det er forøvrigt slet ikke sikkert, at De vil synes om Manden“. Vi fulgtes saa ad derover en Dag, og ganske rigtigt: Svigerfader

fik Ret. De gamle passiarede, og det var kun yderst sjældent, at et Ord forvildede sig hen til det unge Menneske, som sad og lyttede til. Naa, Aldersforskellen mellem Jacobsen og mig var stor (31 Aar), og jeg var jo ikke helt uforberedt.

Siden traf jeg Jacobsen hos Lærer *Larsen*,*) Haarslev, og i Præstegaarden sammesteds, men den noget robuste Mand var lige tilknappet. Hvad der egentlig blev Skyld i, at vi rykkede hinanden nærmere, erindrer jeg ikke. Mulig var det den Omstændighed, at jeg, takket være Justitsraad V. Bertelsen, havde faaet ug i Regning til Embedseksamen; maaske ogsaa den, at vi begge var Højremænd og beundrede Estrup. Nok er det: Forholdet bedredes efterhaanden. Jeg kom over til Hyllested Skole en Gang imellem for at hjælpe til med Sparekasseregnskaberne, og ved saadanne Lejligheder blev der Anledning til at tale ud. Da jeg 1882 drog til Nordsjælland, var Venskabet sluttet, og det bestyrkedes stadig ved mine hyppige Besøg i Gentofte, efter at Jacobsen 1894 havde taget Bolig i denne halvt københavnske By.

Paa anførte Baggrundsbelysning vil det staa klart, at Jacobsen ikke kunde være populær i Ordets egentlige Betydning. Hans noget kantede Væsen, til Tider ret stejle Optræden og uforbeholdne Udtalelser om alt, hvad der mishagede, maatte blive til Hinder.

Om hans strengt hæderlige Karakter, Kundskabsfylde, Arbejdsdygtighed og Flid kunde der ingen delte Meninger være; men det var kun nære Venner, som

*) Jacob Larsen, der virkede med Iver og Dygtighed i sit Kald, var et saare elskværdigt Menneske og dertil en udmærket Fysiker. Han døde, til stor Sorg for mange, i Maj 1879, kun nogle og tredive Aar gammel.

anede, at der bag det for Almenheden saa stærkt be-
pansrede Ydre slog et varmt og deltagende Hjerte.
Som Lærer hørte Jacobsen vel nærmest til den gamle
Skole, der opslog sit Telt i den strænge Ordens
Skygge og hævdede Disciplinen. Hermed være dog
ikke sagt, at Tidens Rørelser lod ham uanfægtet. Nej,
han var godt med, og for adskillige Retningers Ved-
kommende var det Foregangsmanden og ingen an-
den, man havde for sig.

Størst var han vistnok som Dansk- og Regnelæ-
rer, navnlig det sidste. I Regnetimerne kunde han
næsten udrette det utrolige, takket være en fænome-
nal Færdighed i at tumle med Tallene og at gøre
Eleverne fortrolige med denne Kunst.

Fortrinlige Skolebøger er udgaaede fra hans Haand.
Vi nævne: „500 Hovedregningsopgaver“ (1880), maa-
ske den bedste Hovedregningsbog, der er udgivet
paa Dansk, og „Naturens Bog“ (1879), en ypperlig
Læsebog, der mærkelig nok ikke vandt synderlig Ud-
bredelse, skønt den overalt i Pressen, og ikke mindst
i Skoleliteraturen, blev modtaget med Paaskønnelse.

Som Kirkesanger var Jacobsen ingenlunde frem-
ragende, grundet paa, at Toneforraadet var ringe, og
Lødigheden derefter.

Lærere uden Formue maatte omkring Midten af
forrhige Aarhundrede selv drive Skolelodderne for over-
hovedet at kunne leve. Jacobsen baksede vel ogsaa
med sin efter alle Kunstens Regler, som han udtrykte
sig; men da han var vel funderet i økonomisk Hen-
seende, og Hyllested Lærerembede hørte til de bedst
lønnede paa Egnen, opgav han Landvæsenet i Tide
for at kunne hellige sig andre Foretagender.

1867 kom Sparekassen for Hyllested, Haarslev og

Tingjellinge Sogne til Verden, hvilket næppe vilde være sket, i hvert Fald ikke paa det Tidspunkt, hvis Jacobsen havde staaet udenfor. Han var i over 25 Aar dens energiske Forretningsfører, holdt den i ypperlig Orden, ofrøde den det meste af sin knapt tilmaalte Fritid, og dog var Bestyrelsen, for at bruge et lempeligt Udtryk, udelikat nok til at fratage ham Bestillingen, Aaret før han søgte Afsked fra Hyllested Lærerembede. En Nabokollega skulde til og har formodentlig ikke kunnet vente. Men Jacobsen tog sig Sagen nær og glemte aldrig den Tort, han i dette Tilfælde maatte lide.

Jacobsens historiske og geografiske Viden var meget omfattende, en Følge af, at han huskede alt, hvad han læste. Men navnlig følte han sig tiltrukken af Naturvidenskaberne, især Fysikken, hvilken han dyrkede paa en noget anden Maade end Larsen i Haarslev, der var fingernem og kunde lave de fleste Apparater selv, hvad Jacobsen ikke var i Stand til.

Mest kendt er Jacobsen vel nok bleven som Forfatter, og at han gjorde fortjent Lykke med Pennen maa væsentlig tilskrives en Fremstillingsevne saa ligetil, at kun faa besidder den. I „Folkelæsning“ træffe vi følgende Afhandlinger: „Om Hjernens, Nervernes og Sansernes Virksomhed hos Mennesket“, „Noget om Luftrykket“, „Om Galvanismen og Elektromagnetismen samt deres Anvendelse“, „Om Alderdomsforsørgelse, Livsforsikring m. m.“, „Om Øjet og Synet“. Som særskilte Pjecer foreligger: „Hvad har bevirket de nuværende høje Priser paa Landejendomme?“ (1866), „Om Landsbyskolens Reform“, et ypperligt lille Arbejde, samt „Meddelelser fra Hyllested Sogn“ (1910). Utallige Opsatser i „Landbotidende“ og an-

densteds skal her lades uomtalte. Alt i alt en Virksomhed, som gør Manden Ære og vil sikre hans Navn mod Glemsel.

Jacobsen var en dygtig Foredragsholder og — hvad der klinger noget underligt — en overordentlig vittig Lejlighedstaler. Noget sarkastisk kunde han undertiden være, og træffende Bemærkninger skortede det aldrig paa. Efter at være bleven betitlet betroede han mig, at han ikke kunde lide Dannebrogskorset, fordi Kongens Staldkarle gik og dingledede med det. „Saa blev jeg Kammerraad“, tilføjede han med et lunt Blink i Øjet. „Men jeg skulde bare have vidst, at det vilde koste 24 Kr. om Aaret“. Meningen var, at saa vilde han ogsaa have betakket sig for denne ret meningsløse Betegnelse.

Jacobsen rejste meget, ikke alene i Danmark, hvor han omtrent havde gæstet hver Krog, der fortjente det, men ogsaa i Sverrig og Norge. Til Brødrelandene kom han undertiden paa offentlig Bekostning for at studere Skoleforhold, hvorom han da havde at give Indberetning til Ministeriet. En Gang var han ogsaa kommen til Tyskland, men denne Rejse fik han ingen Fornøjelse af. Tyskerne var saa forbandet storsnudedede, og de hæslige Billeder af Bismarck, man stadig løb paa, mindede alt for meget om den Lede selv. Med andre Ord, her var intet at komme efter.

At rejse sammen med Jacobsen var meget interessant, ogsaa af den Grund, at han havde en egen Gave til at komme ind, selv der, hvor alle andre vare udestængede. Et Klap paa Skulderen, en vittig Bemærkning eller en Mønt forfejlede aldrig sin Virkning paa Opsynsmændene ved de paagældende Muséer, eller hvad det nu kunde være, som var Gen-

stand for Besøg. Paa Rejser var Jacobsen den personificerede Oprømtbed og Forekommenhed, hvorom jeg især har en levende Erindring fra et Besøg i Kulgruberne ved Høganäs.

I de sidste 20 Aar af sit Liv paa et Par Maaneder nær boede Jacobsen i Gentofte, hvor han havde lejet en Villa. Her kom jeg til Stadighed, og her tog jeg Afsked med ham og hans elskelige Hustru. Den sidste blev stokdøv i sin høje Alder og døde 1911. Jacobsen selv, der naæde opad de 92, bevarede derimod sine Aandsevner og alle sine Sansers usvækkede Kraft til det sidste. — Begge hvile ved den store og hyggelige Kirkegaards nordre Mur, hvor en smuk Granitsten med indhuggede Navne, Fødsels- og Dødsdage betegner Stedet.